

In gesprek blijven over Israël noodzakelijk maar moeilijk

Studiemiddag naar aanleiding van *Meervoudig verbonden* vooral herhaling van zetten.

© Klaas Spronk

Tegen de twee weken geleden in dit blad aangekondigde presentatie van de bundel "Meervoudig verbonden. Nieuwe perspectieven op vragen rond kerk, Israël en Palestijnen" had ik als redacteur (samen met Arjan Plaisier) wel een beetje opgezien. Discussies rond dit onderwerp monden maar al te vaak uit in schreeuwpartijen waarin steeds weer bevestigd wordt dat het conflict uitzichtloos is. In de bijdragen in ons boek werd weliswaar een poging ondernomen om daar bovenuit te stijgen, maar dat kon – zoals vrijwel alles op dit terrein – ook negatief uitgelegd worden. Achteraf kan ik constateren dat mijn vrees niet geheel onterecht was, al heeft de bijeenkomst ook wel wat opgeleverd. De vraag die uiteindelijk ging overheersen was of het nog wel zin had om het gesprek te zoeken. Het antwoord was een aarzelend "ja".

Verrast

De toon werd gezet door Jan Willem Stam. Hij vertelde dat hij onlangs was opgestapt als voorzitter van de "Vrienden van Sabeel Nederland". Sommigen van de aanwezigen veerden op: zou hij hier gaan vertellen dat hij tot het inzicht gekomen was dat Sabeel in zijn felle strijd voor de rechten van de Palestijnen fout zat? Dat bleek echter geenszins het geval. Het ontbrak hem als druk bezet predikant aan de benodigde tijd en aan de energie die nodig is om de situatie van de Palestijnen op de kerkelijke agenda te houden. Na vier jaar hard werken moet hij constateren dat we bitter weinig zijn opgeschoten. De nu gepubliceerde bundel sluit in aan bij zijn negatieve ervaringen. Er wordt weer veel aandacht besteed aan het kerkelijk gesprek en er wordt weer gebalanceerd tussen kiezen voor zowel Israël als voor de Palestijnen. Maar liever dan opnieuw een veilig en niet-gepolariseerd kerkelijk gesprek zou hij zien dat er nu eindelijk eens gewerkt wordt aan een concrete agenda: "hoe verder, hoe lang nog en met wie?" Hij had er duidelijk weinig vertrouwen in dat het nu wel zou gaan lukken.

Dat leek te worden weersproken door de bijdrage van Eric Vink. Hij vertegenwoordigde de organisatie "Christenen voor Israël", dat binnen het debat over kerk, Israël en de Palestijnen zo ongeveer de tegenpool is van Sabeel. Opnieuw werden de aanwezigen verrast. Anders dan verwacht kwam hij niet met verwijten aan de schrijvers over hun houding ten opzichte van Israël. Hij zette in met de constatering dat het in de discussie vaak ontbreekt aan humor en hij nodigde de tegenstanders van zijn organisatie vriendelijk uit om eens een kop koffie op het kantoor in Nijkerk te komen drinken. „Dat brengt de verschillende visie op Israël misschien niet nader tot elkaar, maar we leren elkaar wel kennen. Pas dan kunnen we écht in gesprek gaan.”

Betekenis

Daarmee bleef men wel zitten met de vraag of zo'n goed gesprek dan nog wel mogelijk was. Daar leek het aanvankelijk niet op. De eerste deelnemers die gelegenheid krijgen om te reageren grepen de kans aan om nog eens op hetzelfde aambeeld te slaan. Daarbij moest vooral Arjan Plaisier als boegbeeld van de PKN het ontgelden. "Waarom laat de PKN de Palestijnen in de kou staan?", zei een boze meneer. "Al het kerkgeld gaat naar Palestijnse projecten", stelde even later een verontwaardigde mevrouw. De scriba van de PKN liet het over zich heen komen. Het was niet de eerste keer. Hij beperkte zich tot het corrigeren van enkele aparte onjuistheden.

Interessanter werd het toen hij in discussie ging met Van der Graaf, oud-algemeen secretaris van de Gereformeerde Bond, over de landbelofte aan Israël. In hoeverre kan wat daarover staat in de Bijbel toegepast worden op de huidige situatie van Israël? Zijn de beloften uit het Oude Testament nog steeds geldig? Is er een verbinding met het spreken van Paulus over Israël? Beide heren deden hun best om wat er staat in Romeinen 9-11 zo goed mogelijk te begrijpen en toe te passen. De tekst werd als het ware uitgewrongen om het laatste druppeltje betekenis te kunnen opvangen.

Kan men echter wel zo omgaan met Bijbelteksten? Leidt het grote respect voor de Bijbel er niet toe dat er meer uitgehaald wordt dan in feite mogelijk is? Men wil van Paulus antwoord op vragen die hij zelf niet stelde. Daarbij is het ook goed om te bedenken dat Paulus nog uitging van een zeer spoedige wederkomst van Jezus Christus. Is het wel terecht dat die (apocalyptische) verwachting nog steeds zo'n groot stempel zet de discussies over het Midden-Oosten? Opmerkelijk genoeg zien we die apocalyptische insteek ook bij de president van Iran, Ahmadinejad, die de spoedige wederkomst van de "Twaalfde Imam" verwacht. Zoiets draagt niet bij tot een nuchtere aanpak.

Aan het einde van de studiemiddag blijft het gevoel hangen dat het goed maar ook moeilijk is om het gesprek te blijven voeren. Het is ook duidelijk dat het dan wel ergens over moet gaan en dat daarbij vooral ook de vooronderstellingen en vaste uitgangspunten ter discussie gesteld moeten kunnen worden. En het zal niet alleen over de principes als Bijbelgebruik moeten gaan, maar ook over de praktijk, zoals het internationale recht en de zin van een boycot.